

Ради ефикаснијег управљања и надгледања друштава за осигурање, а у сагласности са међународним принципима корпоративног управљања и основним принципима супервизије осигурања за које се залаже Међународна асоцијација супервизора осигурања (*International Association of Insurance Supervisors – IAIS*), Народна банка Србије доноси

С М Е Р Н И Ц У Б Р . 2

О КОРПОРАТИВНОМ УПРАВЉАЊУ У ДРУШТВИМА ЗА ОСИГУРАЊЕ

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Коме је Смерница намењена

Ова смерница је намењена друштвима за осигурање.

Разлози за доношење Смернице

У процесу посредне и непосредне супервизије, Народна банка Србије је уочила незадовољавајући ниво професионалности и ангажованости органа појединих друштава за осигурање, односно неадекватност корпоративног управљања и целокупне функције управљања. Ради усклађивања активности органа друштава за осигурање са сложенешћу, обимом и степеном ризика коме су изложена друштва за осигурање, донета је ова смерница.

Циљеви Смернице

Циљ ове смернице је да се друштвима за осигурање сугерише начин организовања и обављања активности управљања и надгледања како би се побољшала ефикасност рада, а не наметала конкретна решења. У том смислу, друштва за осигурање се не обавезују на примену ових смерница али се од друштава за осигурање очекује да организују корпоративно управљање на начин који неће имати негативан утицај на свеобухватну изложеност ризику и профил ризика у дужем року, као и да неће спречити или отежати остваривање пословних циљева, стратегије пословања и оперативних планова. Примена ове смернице треба да буде у мери и на начин који неће угрозити интересе и тржишну конкурентност самог друштва за осигурање.

Друштва за осигурање (нарочито она са хетерогеном власничком структуром) требало би да усвоје адекватне политике и праксе корпоративног управљања, као и да објављују годишњи извештај о корпоративном управљању.

II. ПРАВА АКЦИОНАРА

У процесу управљања, односно надгледања пословања друштва за осигурање највећу одговорност имају акционари. У том смислу, Народна банка Србије је утврдила критеријуме које акционари (који имају квалификовано учешће) морају да испуњавају како би остварили право да учествују у процесу управљања, односно надгледања пословања друштва за осигурање.

Као основна права акционара могу се навести:

- 1) сигурне методе регистрације и преноса власништва,
- 2) правовремено и редовно добијање релевантних информација о друштву за осигурање,
- 3) учешће и гласање на скупштини акционара,
- 4) избор и разрешење чланова управног и надзорног одбора,
- 5) удео у добити друштва за осигурање.

Поред испуњавања законима прописаних, као и наведених основних права акционара, а у циљу њиховог ефикасног учествовања у процесу управљања, односно надгледања пословања друштва за осигурање, од друштва за осигурање се очекује да:

- 1) не дозволе угрожавање интереса мањинских акционара, односно онемогуће већинске акционаре да преузму контролу над пословањем друштва за осигурање која не одговара ризику који носе;
- 2) утврде јасне политике за исплату дивиденди и обелодане те политике;
- 3) у случају постојања институционалних инвеститора, затраже од њих да објаве своју политику корпоративног управљања;
- 4) утврде правила и процедуре којима се одређује стицање корпоративне контроле;
- 5) омогуће активно учествовање свих акционара у раду скупштине акционара, као и подстичу њихово проактивно понашање;
- 6) обелодане структуру капитала и евентуалне споразуме мањинских акционара;
- 7) обелодане политику за избор и утврђивање накнада (редовних и подстицајних) члановима управног и надзорног одбора, као и њихово повезивање како са резултатима сваког члана појединачно, тако и са резултатима друштва за осигурање, односно са остваривањем утврђених пословних циљева, стратегије пословања и оперативног плана.

III. РАВНОПРАВАН ТРЕТМАН АКЦИОНАРА

При обезбеђивању равноправног третмана акционара, друштва за осигурање би требало да спрече евентуалне опструкције, нпр. од стране мањинских акционара. Ради равноправног третмана акционара, друштвима за осигурање препоручује се да обезбеде:

- 1) равноправност домаћих и страних, као и интерних и екстерних акционара;
- 2) обелодањивање постојања конфликта интереса;
- 3) доношење појединих одлука путем квалификоване, а не просте већине;

- 4) исти третман свих акционара који имају исту врсту акција (нарочито када је реч о информисаности и у том смислу друштва за осигурање би требало да успоставе адекватне канале информисања);
- 5) забрану трговања акцијама на основу поверљивих информација;
- 6) утврђивање начина избора и разрешења независних чланова надзорног одбора (уколико постоје) на начин који ће омогућити заштиту мањинских акционара;
- 7) активно учешће независних чланова надзорног одбора у доношењу одлука које могу, директно или индиректно, да угрозе права мањинских акционара (на пример – трансакције са повезаним лицима, промену власничке структуре капитала, избор ревизора);
- 8) независним члановима надзорног одбора приступ информацијама унутар и изван друштва за осигурање.

IV. УЛОГА ЗАИНТЕРЕСОВАНИХ ЛИЦА (STAKEHOLDERS)

Раст и развој друштва за осигурање не сме се остваривати на штету интереса осталих заинтересованих лица (превасходно осигураника, корисника осигурања, трећих оштећених лица и државе.). У том смислу, друштва за осигурање би требало да:

- 1) усвоје и обелодане политике које регулишу права заинтересованих лица у циљу успостављања адекватне информисаности и комуникације са њима;
- 2) поштују права заинтересованих лица утврђена законима или узајамним споразумима;
- 3) залажу се за активну улогу запослених у управљању друштвима за осигурање, као и да, у том циљу, омогуће запосленим (не само формално, него и суштински) да без последица пријаве корпоративне малверзације одговарајућој служби (на пример интерној ревизији);
- 4) обезбеде заинтересованим лицима правовремен приступ релевантним информацијама ради заштите њихових права;
- 5) успоставе интерне механизме за остваривање права заинтересованих лица и прате њихово спровођење .

V. ОБЕЛОДАЊИВАЊЕ И ТРАНСПАРЕНТНОСТ

У циљу пословања у складу с међународним принципима корпоративног управљања и утврђивања тачне тржишне вредности друштва за осигурање, односно спречавања доношења одлука које би могле да угрозе њихову солвентност, друштва за осигурање би требало да обелодане:

- 1) финансијске извештаје у складу с Међународним рачуноводственим стандардима и Међународним стандардима финансијског извештавања;
- 2) циљеве друштва за осигурање у наредном периоду;
- 3) значајне предвидиве ризике којима је друштво за осигурање изложено или ће бити изложено, као и систем праћења и управљања тим ризицима;
- 4) политике које друштво за осигурање примењује у свом пословању;

- 5) значајно учешће у власништву, остваривању гласачких права, као и евентуалне промене (треба обелоданити информације не само о номиналним него и о стварним власницима);
- 6) политике и праксе за избор, утврђивање накнаде, одредбе о раскиду уговора и информације о пензионисању чланова управног и надзорног одбора и кључних руководилаца, њихове квалификације, процес одабира, њихово чланство у одборима других привредних друштава и да ли представљају независне чланове (као и којим критеријумима је то утврђено);
- 7) трансакције са повезаним лицима (нарочито ако је реч о трансакцијама по нетржишним условима);
- 8) све евентуалне сукобе интереса у вези с члановима одбора, директором и осталим руководиоцима (нарочито лицима која су задужена за обављање независних функција као што је, на пример, интерна ревизија), како акционари не би били доведени у заблуду на основу мишљења тих лица;
- 9) промену власничке структуре која битно утиче на остварени степен контроле над друштвом за осигурање;
- 10) предвидиве факторе ризика;
- 11) садржај свих правила и политика корпоративног управљања и њихову примену;
- 12) значајна питања за запослене и остала заинтересована лица;
- 13) питања од значаја за обављање независне интерне и екстерне ревизије, изражавање независног актуарског мишљења и евентуалне конфликте интереса;
- 14) прибављање анализа од стране аналитичара, брокера, рејтинг агенција или других екстерних извора.

При обелодањивању информација, друштво за осигурање треба да води рачуна да тиме не угрози своју конкурентску позицију.

VI. УПРАВНИ ОДБОР

Чланове управног одбора бира скупштина акционара и поверава им стручно обављање функције управљања над друштвом за осигурање. Пожељно је извршити поделу надлежности унутар управног одбора тако да сваки члан буде задужен за једну или више материјално значајних области из којих поседује адекватна знања и професионално искуство.

Од управног одбора се очекује да, у циљу адекватног обављања своје функције, извршава следеће активности:

- 1) испуњава законске обавезе;
- 2) успостави организациону структуру друштва за осигурање;
- 3) одобрава и оцењује (у којој мери су усаглашени са пословним циљевима и стратегијом пословања) политике људских ресурса, као и политике и праксе у вези с накнадама, укључујући и оне које се односе на планове о новом именовању, односно замени особа на најзначајнијим позицијама (осим за управни и надзорни одбор) – барем једном годишње;
- 4) разматра и утврђује циљеве и стратегије и оперативне планове и редовно (барем једном годишње) надгледа њихово спровођење;

- 5) разматра финансијске и друге одговарајуће извештаје;
- 6) разматра политике и планове у вези с управљањем ликвидношћу, инвестирањем, финансирањем и капиталом, као и проверава да ли се поштују политике и планови који су одобрени – барем једном годишње;
- 7) именује генералног директора, утврђује мандат за то лице, надгледа и оцењује резултате рада и одобрава накнаде за рад тог лица;
- 8) одобрава именовање особа са одговарајућим квалификацијама за позиције руководилаца организационих јединица који су непосредно одговорни генералном директору, надгледа и оцењује њихове резултате и одобрава накнаду за њихов рад;
- 9) оцењује и одобрава значајне политике и праксе у вези с управљањем ризиком, и прати да ли се оне поштују (барем једном годишње);
- 10) редовно утврђује да ли су управљање ризиком, контрола окружења, менаџмент и информациони системи у друштву за осигурање одговарајући и да ли функционишу ефикасно;
- 11) успоставља јасне линије одлучивања и одговорности, прецизно утврђује процес доношења одлука, као и санкције у случају непоштовања поменутих активности;
- 12) у сарадњи са надзорним одбором надгледа пословање подређених правних лица (subsidiaries) у мери у којој она могу да угрозе пословање друштва за осигурање;
- 13) од скупштине акционара и надзорног одбора прибавља сагласност за одобравање трансакција које могу угрозити пословање друштва за осигурање (капиталних трансакција);
- 14) благовремено и поуздано извештава све акционаре;
- 15) одобрава праксе која се тичу комуникације, односно обелодањивања информација у вези с пословањем друштва за осигурање;
- 16) обезбеђује увођење таквог система којим се омогућава пословање у складу са одговарајућим законима, подзаконским актима и упутствима регулаторног тела;
- 17) одобрава политике и праксе у вези са сукобом интереса;
- 18) установљава стандарде етички исправног понашања и прати да ли се они поштују.

VII. НАДЗОРНИ ОДБОР

Основна улога надзорног одбора је у професионалном и стручном обављању функције надгледања целокупног пословања, коју је на овај орган друштва за осигурање пренела скупштина акционара.

Осим одговорности према акционарима, надзорни одбор у делатности осигурања, као орган друштва за осигурање сходно саставу и начину обављања дужности, карактерише наглашена независност, друштвена одговорност, односно одговорност према заинтересованим лицима (лица која имају интерес у друштву за осигурање), а превасходно према осигураницима, корисницима осигурања и трећим оштећеним лицима.

Од надзорног одбора се очекује да, у циљу адекватног обављања своје функције, обавља следеће активности:

- 1) испуњава законске обавезе;
- 2) прецизно утврђује процес рада, као и санкције у случају његовог непоштовања;
- 3) одобрава трансакције са повезаним лицима уколико имају директан утицај на друштво за осигурање, уз обавезно прибављање сагласности независних чланова;
- 4) редовно надгледа рад управног одбора;
- 5) редовно, потпуно и благовремено извештава скупштину акционара о предузетим активностима и оствареним резултатима у обављању функције надгледања, а ради остваривања пословних циљева, стратегије пословања и оперативних планова;
- 6) прати и оцењује рад интерне ревизије;
- 7) обелодањује постојање сукоба интереса и непоштовања успостављених стандарда етички исправног понашања;
- 8) онемогућава повољнији третман повезаних или других фаворизованих лица;
- 9) омогућава равноправан третман свих акционара, при томе спречавајући евентуалне опструкције мањинских акционара;
- 10) у сарадњи са управним одбором, адекватно надгледа рад подређених правних лица (subsidiaries) у мери у којој она могу да угрозе пословање друштва за осигурање;
- 11) активно учествује у доношењу капиталних одлука друштва за осигурање;
- 12) остварује активну сарадњу са управним одбором, нарочито у погледу стратешких циљева, пословног развоја и управљања ризицима којима је друштво за осигурање изложено;
- 13) у сарадњи са скупштином акционара, разматра политике и праксе које регулишу рад управног и надзорног одбора;
- 14) периодично процењује сопствени рад.

*
* * *

Одговорна, транспарентна и тржишно оријентисана друштва за осигурање, која послују на конкурентском и модерном тржишту и имају повољну пословну репутацију, циљ су који Народна банка Србије жели да постигне у области супервизије осигурања. Таква друштва за осигурање и такво тржиште осигурања ће нашим грађанима омогућити да добију квалитетну услугу осигурања од различитих врста ризика, али и да уносно пласирају слободна новчана средства, уз апсолутну сигурност у погледу заштите њихових интереса.

Народна банка Србије, као орган супервизије, неће контролисати друштва за осигурање у смислу примене ове смернице, али ће њена примена и разумевање допринети побољшању њиховог рада у другим областима које су предмет посредног и непосредног надзора и предупредити предузимање појединих мера надзора.